

सुवर्ण महोत्सवी महाराष्ट्र राज्यात महसूल प्रशासन
लोकाभिमुख व गतीमान करण्याकरिता महत्वाकांक्षी
योजना म्हणून "सुवर्ण जयंती राजस्व अभियान"
या नावाने सन २०१२-२०१३ या आर्थिक
वर्षात विस्तारित स्वरूपात राबविणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२०१२/प्र.क्र.५२/म-८,
दिनांक :- ४ जुलै, २०१२.

वाचा:-

१. शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-०२/२०१०/प्र.क्र.१५/ई-१, दिनांक-१.६.२०१०.
२. शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-०२/२०१०/प्र.क्र.१२/ई-१, दिनांक- ३.९.२०१०.
३. शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-११/२०१०/प्र.क्र.८३/ई-१, दिनांक-२१.२.२०११.
४. शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२०११/प्र.क्र.५७/म-८, दिनांक-१३.४.२०११.

प्रस्तावना:-

सर्व सामान्य नागरिक, शेतकरी व शेतभजूर यांचा त्यांच्या दैनंदिन कामकाज व विविध प्रश्नांच्या संदर्भात महसूल विभागाच्या कार्यालयांशी नियमित संबंध येतो. त्याकरिता त्यांना तलाठी कार्यालय, तहसिल कार्यालय व जिल्हाधिकारी कार्यालय येथे वारंवार भेटी द्याव्या लागतात. या अनुषंगाने महसूल प्रशासन लोकाभिमुख, गतीमान व सुलभ होण्याकरिता आणि सामान्य नागरिकांचे प्रश्न त्वरित निकाली काढण्याच्या अनुषंगाने सर्व सामान्य नागरिकांच्या व शेतकऱ्यांच्या दैनंदिन कामकाजाशी संबंधित महत्वाकांक्षी योजना म्हणून "सुवर्ण जयंती राजस्व अभियान" राबविण्याचा निर्णय शासनाने सन २०११-१२ या कालावधीत घेतला होता.

२. यामध्ये एकूण ११ योजना राबविण्यात आल्या होत्या. याचा दृष्ट्य परिणाम म्हणून सन २०११-१२ या कालावधीत राज्यात एकूण ३९,८५,६४१ इतक्या दाखल्यांचे वितरण "विविध दाखले देण्याकरिता शिबिरे आयोजित करणे" या योजनेमधून करण्यात आले. गाव नकाशाप्रमाणे अतिक्रमित व बंद झालेले २५,३२५,३३ कि.मी.चे पांधण रस्ते अतिक्रमणमधून मोकळे करण्यात आले. त्याद्वारे शेतकऱ्यांचा शेतमाल बाजारपेठेत जाण्यास सुलभता निर्माण झाली. फेरफार अदालत या योजनेअंतर्गत फेरफार अदालतीचे आयोजन करून ८,७०,२८२ इतक्या फेरफार तसेच इतर नोंदी घेण्यात आल्या. ई-लोकशाही प्रकल्पाअंतर्गत राज्यात एकूण २१ जिल्ह्यामध्ये हेल्पलाईन सुरु करण्यात आली. समाधान योजनेअंतर्गत १९,०५,०६२ इतक्या लोकांना शासनाच्या विविध योजनांचा लाभ देण्यात आला. ई-चावडी योजने अंतर्गत तलाठयांना २२५९ लॅपटॉप उपलब्ध झाले व त्यावर ७/१२ चे उतारे व इतर कागदपत्राचे वितरण करण्यात आले. महसूल प्रकरणे व अपील प्रकरणे १ वर्षांच्या आत निकालात काढणे या कार्यक्रमाअंतर्गत विविध महसूल न्यायालयातील ५५,५६६ इतकी अपिले निकाली काढण्यात आली. राज्यातील सर्व जिल्ह्यामध्ये माहिती व तंत्रज्ञानांचा वापर या योजनेअंतर्गत सुरु झाला. राज्यात ३४ जिल्ह्यामध्ये सुविधा कक्ष निर्माण करण्यात आले. तसेच ३४ जिल्ह्यांतर्भे बायोमॅक्ट्रिक प्रणाली सुरु करण्यात आली.

3. "सुवर्ण जयंती राजस्व अभियान" या योजनेचे हे लक्षात घेता दिनांक 3.4.2011 च्या शासन निर्णयातील 11 मुद्यातील विषयांची आवश्यकता असल्यामुळे या 6 मुद्यांसह काही नवीन मुद्यांचा समावेश करून नवी योजना तयार करण्यात आली आहे. "सुवर्ण जयंती राजस्व अभियान"ह्या योजनेचे विस्तारीकरण करून १९ महत्वाच्या मुद्यांवर सन २०१२-२०१३ या आर्थिक वर्षात नव्याने राबविण्याचा राज्य शासन निर्णय घेत आहे.

शासन निर्णय:-

शासन सामान्य जनतेच्या व शेतकरी यांच्या संबंधित पुढील महत्वाकांक्षी योजना राज्यातील सर्व जिल्ह्यामध्ये दिनांक १ ऑगस्ट, २०१२ यासून राबविण्याचा निर्णय घेत आहे.

1. विविध दाखले देण्याकरिता शिबिरे आयोजित करणे.

माध्यमिक शाळांमध्ये इयत्ता दहावी/बारावीमध्ये शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांना इयत्ता दहावी/बारावीची परीक्षा होण्यापूर्वी आवश्यक असणारे सर्व प्रकारचे दाखले शाळेमध्ये देण्याची व्यवस्था केल्यास अशा विद्यार्थ्यांना परीक्षेपूर्वीच आवश्यक ते सर्व दाखले उपलब्ध होतात. यामुळे दहावी/बारावीच्या निकालानंतर दाखले प्राप्त करून घेण्यासाठीची विद्यार्थ्यांची धावपळ वाचते. या हेतूने सन २०११-२०१२ मध्ये सुवर्ण जयंती राजस्व अभियानांतर्गत विविध दाखले देण्याकरिता शिबिरांचे आयोजन हा उपक्रम समाविष्ट करण्यात आला होता. सदर उपक्रम सन २०१२-२०१३ या वर्षी देखील राबविण्यात यावा. सदर उपक्रम राबविण्याची कार्यपद्धती खालीलप्रमाणे असेल:-

कार्यपद्धती

- सर्व प्रथम तालुक्यातील सर्व शाळा व महाविद्यालयांची तसेच अन्य बाटप केंद्राची संख्या निर्धारित करावी.
- त्यानंतर तेथे घ्यावयाच्या दाखले बाटप शिबिराची तारीख निश्चित करावी व त्यास व्यापक प्रमाणात प्रसिद्धी द्यावी. अशी शिबिरे सर्वसाधारणत: माहे सप्टेंबर ते माहे डिसेंबर या कालावधीत आयोजित करण्यात यावीत.
- निश्चित केलेल्या शाळा किंवा महाविद्यालयाच्या मुख्याध्यापक/प्राचार्यावर विविध प्रमाणपत्रांकरिता आवश्यक असलेल अर्जाचे छापील नमुने व आवश्यक असणाऱ्या दस्तऐवजांची यादी पुरवावी. जेणेकरून शिबिराच्या दिवशी परिपूर्ण विहत नमुन्यात भरलेले अर्ज विद्यार्थ्यांकडून प्राप्त करून घेता येईल.
- शिबिराच्या दिवशी आवश्यक असलेला सर्व अधिकारी व कर्मचारी वर्ग शिबिरास उपस्थित राहील, जेणेकरून विद्यार्थ्यांस / अर्जदारास त्याच दिवशी प्रमाणपत्र / दाखला पुरविता येईल.
- या संदर्भात शासन परिपत्राक क्र. संकीर्ण-०२/२०१०/प्र.क्र.१५/इ-१, दिनांक ३ ऑगस्ट, २०१० मध्ये सविस्तर कार्यपद्धती देण्यात आलेली आहे. त्या कार्यपद्धतीचे पालन करावे.

सदर उपक्रमांतर्गत इयत्ता दहावी व बारावीच्या परीक्षेस बसणाऱ्या १०० टक्के विद्यार्थ्यांना आवश्यक ते सर्व दाखले उपलब्ध करून देणे, हे प्रथम उद्दिष्ट आहे. सदर उद्दिष्ट साध्य झाल्यानंतर आवश्यकतेनुसार इयत्ता नववी व इयत्ता अकरावीच्या विद्यार्थ्यांना अथवा अन्य विद्यार्थ्यांनाही अशाच शिबिरांच्या माध्यमातून आवश्यक ते सर्व दाखले देण्याचा प्रयत्न करण्यात यावा.

२. गाव नकाशाप्रमाणे अतिक्रमीत व बंद झालेले गाडी रस्ते/पाणंद /पांधण/पानधन/शेतरस्ते/

शिवरस्ते/शिवाररस्ते मोकळे करणे.

लातूर जिल्यामध्ये या योजनेची यशस्वी अंमलबजावणी पाहून सदर योजना राज्याच्या सर्व जिल्ह्यांमध्ये राबविण्याचा निर्णय शासनाने घेतला होता. त्या अनुषंगाने सुवर्ण जयंती राजस्व अभियान या कार्यक्रमांतर्गत या उपक्रमाचा समावेश करण्यात आला होता. या उपक्रमास मिळालेला प्रतिसाद विचारात घेऊन सदर उपक्रम सन २०१२-२०१३ सालच्या अभियानात समाविष्ट करण्याचा निर्णय घेण्यात आला आहे. सदर उपक्रमाच्या अंमलबजावणीची कार्यपद्धती खालीलप्रमाणे राहील:-

कार्यपद्धती:-

- सर्व प्रथम संबंधित तलाठी यांचेमार्फत अतिक्रमित व बंद झालेल्या पाणंद/पांधण/पानधन/शेतरस्ते/शिवार रस्ते रस्त्यांबाबत माहिती संकलित करावी.
- पाणंद/पांधण/पानधन/शेतरस्ते/शिवाररस्ते रस्त्यांची माहिती सर्व गावकन्यांना व्हावी, याकरिता ग्राम पंचायतमध्ये पाणंद/पांधण/पानधन/शेतरस्ते/शिवारस्ते वहिवाटीचे रस्ते नमूद केलेले गाव नकाशे दर्शनी भागात लावावेत.
- त्यानंतर सर्वप्रथम जे शेतकरी अतिक्रमित व बंद झालेले रस्ते मोकळे करून देण्यास स्वतःहून पुढाकार घेतील. अशा अतिक्रमित व बंद झालेल्या पाणंद/पांधण/पानधन/शेतरस्ते/शिवारस्ते मोकळे करण्याची कार्यवाही करण्यात यावी.
- त्यानंतर उर्वरित अतिक्रमणामुळे बंद पाणंद/पांधण/पानधन/शेतरस्ते/शिवारस्ते मोकळे करण्याबाबत उपलब्ध कायदेशीर तरतुरीचा आधार घ्यावा.
- 3. एक महिन्याचेवर प्रलंबित असलेले फेरफार निकाली काढणे त्याकरिता मंडळ मुख्यालयी फेरफार अदालत घेणे.

वारस, खरेदी-विक्री, वाटप, कोर्ट दरखास्त इत्यादी विविध कारणांमुळे आवश्यक असलेल्या फेरफार नोंदी दिर्घकाळ प्रलंबित राहू नयेत, या उद्देशाने संपूर्ण राज्यभरात फेरफार अदालत राबविण्याचा निर्णय शासनाने घेतला होता. या उपक्रमास सन २०११-२०१२ मध्ये लाभलेले यश पहाता, सदर उपक्रमाचा समावेश सन २०१२-२०१३ च्या अभियानांतर्गत करण्यात येत आहे. फेरफार अदालत ही संकल्पना दिर्घकाळ प्रलंबित राहिलेल्या व नोंद न झालेल्या फेरफारासाठी आहे. नियमितरित्या जे फेरफार नोंदले जातात, ते निर्णित करण्यासाठी फेरफार अदालतीच्या दिनांकापर्यंत प्रतिक्षा करण्याची आवश्यकता नाही, ही बाब कटाक्षाने विचारात घ्यावी. याबाबतची कार्यपद्धती खालीलप्रमाणे असेल:-

कार्यपद्धती

- सर्व प्रथम तहसिल स्तरावर महसूल मंडळ निहाय एक महिन्याचे वर प्रलंबित असलेल्या फेरफारांची संख्या निश्चित करावी.
- तदनंतर प्रत्येक नायब तहसिलदारांकडे/ अव्वल कारकून यांचेकडे एक किंवा जास्तीत जास्त दोन महसूल मंडळांमध्ये फेरफार अदालत आयोजित करण्याची जबाबदारी सोपवावी.
- सदर फेरफार अदालत प्रत्येक महिन्याचे दुसऱ्या मंगळवारी महसूल मंडळाच्या मुख्यालयी आयोजित करावी, याबाबत व्यापक प्रसिद्धी द्यावी. संपूर्ण राज्यभर एकाच दिवशी फेरफार अदालत आयोजित करण्यात येणार असल्याने क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांनी स्वतःच्या पातळीवर यामध्ये बदल करू नयेत.
- फेरफार अदालतच्या दिवशी अर्जदार व आक्षेपकर्ता यांना आवश्यक त्या पुराव्यांसह उपस्थित राहण्याबाबत नोटीस बजावण्यास यावी.
- आवश्यक पुरावे असल्यास सदर प्रलंबित फेरफार त्याच दिवशी रुजू करावा.
- दुर्घम निबंधकाकडून दरमहा “अ” पत्रके प्राप्त होताच त्यांची गाव दप्तरी नोंद घेणे, महाराष्ट्र जमीन महसूल संहिता कलम 154 तसेच महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिकार अभिलेख व नोंदवहया (तयार करणे व सुस्थितीत ठेवणे) नियम, 1971 नियम 33 नुसार बंधनकारक आहे. त्याप्रमाणे कार्यवाही करणे आवश्यक आहे. फेर फार अदालतीच्या दिवशी अदालतीच्या

दिनांकापर्यंत तहसिल कार्यालयामध्ये प्राप्त झालेल्या “अ” पत्राकांच्या नोंदी फेर फार नोंदवहीमध्ये घेण्यात आल्या आहेत, याबाबत शिबिर अधिकाऱ्यांनी खात्री करावी.

४. माहिती मिळवण्यासाठी व तक्रार निवारणासाठी ई-लोकशाही प्रणाली (help line) उपलब्ध करून देणे.

प्रथमत: जळगांव व नंतर औरंगाबाद जिल्ह्यात सुरु करण्यात आलेल्या याउपक्रमास मिळालेले यश विचारात घेऊन सदर उपक्रम संपूर्ण राज्यभर राबविण्याचा निर्णय घेण्यात आला होता. सन २०१२-२०१३ सालच्या राजस्व अभियानांतर्गत या उपक्रमाचा समावेश कायम ठेवण्यात आला आहे. याबाबतची कार्यपद्धती खालीलप्रमाणे राहील:-

कार्यपद्धती

- ही प्रणाली चोवीस तास, सात दिवस वर्षभर कार्यरत ठेवण्यात यावी.
- महसूल विषयक समस्या/गान्हाण्यांची नोंद करण्याकरिता सोपा आणि टोल फ्री दुर्भ्यनी क्रमांक नागरिकांना उपलब्ध करून देण्यात यावा. या क्रमांकास व कार्यपद्धतीस स्थानिक पातळीवर व्यापक प्रसिद्धी देण्यात यावी.
- जिल्हाधिकारी, औरंगाबाद यांचेकडून सदर योजनेच्या अंमलबजावणीसाठी आवश्यक असलेले सॉफ्टवेअर प्राप्त करून घेण्यात यावे.

५. संगणकीकृत अधिकार अभिलेखाचे अद्यायवतीकरण.

केंद्र शासन पुरस्कृत योजनेतून अधिकार अभिलेखाच्या संगणकीकरणाचे काम पूर्ण करण्यात आले आहे. तथापि वेबसाईटवर उपलब्ध असलेला सात-बारा उत्तारा अद्यायवत नसल्याने निर्दर्शनास आले आहे. सदर संगणकीकृत अधिकार अभिलेखाचे अद्यायवतीकरणासाठी एक विशेष मोहिम तात्काळ सुरु करण्यात यावी. सर्व जिल्हाधिकारी यांनी संगणकीकृत अधिकार अभिलेखाचे अद्यायवतीकरणास प्राधान्य देऊन अद्यायवतीकरणाचे काम माहे नोव्हेंबर २०१२ अखेर पूर्ण करावे.

तलाठी यांचेकडून गाव दप्तराचे संगणकीकरण करण्यासाठी ई-चावडी , ई-आज्ञावली राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र, पुणे यांनी विकसित केली आहे. सदर आज्ञावलीचा चाचणी वापर राज्यातील ६ महसूल विभागातील प्रत्येकी १ या प्रमाणे ६ गावात करण्यात आलेला आहे. राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र , यांनी विकसित केलेल्या आज्ञावलीचे प्रमाणीकरण माहिती व तंत्रज्ञान विभागाकडून करण्यात येणार आहे. प्रमाणीकरणानंतर सदर आज्ञावली सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांना उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे. सदर आज्ञावली उपलब्ध झाल्यानंतर या आज्ञानावलीचा वापर करून राज्यातील सर्व गाव दप्तरांचे संगणकीकरण पूर्ण करण्यात यावे. ही कार्यवाही माहे मार्च २०१३ अखेर १०० टक्के पूर्ण करण्यात यावी. संगणकीकरणाचे काम पूर्ण झाल्यानंतर सदर संगणकीकृत गाव दप्तर लॅपटॉप मध्ये अपलोड करून या संगणकीकृत दप्तराचा वापर करण्याच्या सूचना सर्व संबंधितांना देण्यात याव्यात.

d. वेगवेगळ्या अर्जांचे प्रमाणिकरण, सुलभीकरण व ऑनलाईन उपलब्धता (Standardisation & simplification of various forms).

महसूल प्रशासन लोकभिमुख, गतीमान व सुलभ होण्याकरिता आणि सामान्य नागरिकांचे प्रश्न जलद गतीने निकाली काढण्याच्या उद्देशाने महसूल महसूल विभागामार्फत देण्यात येणारे विविध प्रकारचे दाखले व सेवा यांसाठी लागणारी आवश्यक कागदपत्रे, त्यासाठी लागणारे अर्ज व प्रतिज्ञापत्रे यांची प्रपत्रे, कालमर्यादा व शुल्क यांचे प्रमाणीकरण (Standadization), व नियमन (Regulation) करण्याबाबत शासन निर्णय दिनांक ३१ मार्च, २०१२ अन्वये निर्गमित करण्यात आला आहे. सदर शासन निर्णयान्वये महसूल विभागातर्फे महसूल कार्यालये, सेतू कार्यालये, महा-ई-सेवा केंद्रे इत्यादि मार्फत जनतेला दिले जाणारे १६ प्रकारचे दाखले व सेवा-ई-डिस्ट्रीब्ट प्रकल्पांतर्गत सर्व महाराष्ट्रात राबविण्याचा निर्णय घेण्यात आला.

१. मिळकतीचे प्रमाणपत्र
२. तात्पुरता रहिवास/रहिवास प्रमाणपत्र
३. वय, राष्ट्रीयत्व आणि अधिवास प्रमाणपत्र
४. पत प्रमाणपत्र
५. ज्येष्ठ नागरीक प्रमाणपत्र
६. जन्माबाबत दाखला
७. मृत्यूबाबत दाखल
८. सांस्कृतिक कार्यक्रम परवाना,
९. अकृषिक (एन.ए.) परवाना,
१०. दगड खाणपटटा परवाना,
११. गौण खनिज परवाना(माती),
१२. इतर गौण खनिज परवाना,
१३. स्टोन क्रशर परवाना,
१४. वारसा प्रमाणपत्र,
१५. वंशावलीचे प्रतिज्ञापत्र,
१६. अल्पभूधारक शेतकरी असल्याचे प्रतिज्ञापत्र

उक्त १६ प्रकरणाच्या दाखल्या व्यतिरिक्त सर्वसामान्य नागरिकांस इतर अनेक प्रकारचे दाखले/ परवानग्या आवश्यक असतात. असे दाखले/परवानग्या मिळविण्यासाठीच्या अर्जाचा नमुना तसेच दाखले/ परवानग्याचा नमुना संपूर्ण राज्यभरात एक सारखा असावा या हेतूने तहसिल कार्यालय, उपविभागीय अधिकारी कार्यालय व जिल्हाधिकारी कार्यालयांकडून देण्यात येणारे विविध प्रकारचे दाखले व परवानग्या तसेच त्यासाठीचे अर्ज यांचे प्रमाणीकरण करण्याची जबाबदारी जिल्हाधिकारी, पुणे यांच्यावर सोपविण्यात येत आहे. राज्यातील सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांनी त्यांच्या जिल्हयातील तहसिलदार, उप विभागीय अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालयात कोणकोणत्या प्रकारचे दाखले/ परवानग्या देण्यात येतात व त्यासाठी सद्यःस्थितीत कोणते नमुने वापरात येतात, याची माहिती दिनांक ३१ जुलै २०१२ पर्यंत जिल्हाधिकारी, पुणे यांच्याकडे पाठवावी. जिल्हाधिकारी, पुणे यांनी सर्व माहितीचे संकलन झाल्यानंतर प्रत्येक प्रकारच्या दाखल्यासाठी / परवानगीसाठी आवश्यक असणाऱ्या अर्ज/ नमुन्यांचे प्रमाणीकरण करावे. प्रमाणीकरणाचे काम जिल्हाधिकारी, पुणे यांनी दिनांक ३० नोव्हेंबर, २०१२ पर्यंत पूर्ण करावे. प्रमाणीकरणाच्या नमुन्यांच्या प्रतीसह जिल्हाधिकारी, पुणे यांनी शासनाच्या मान्यतेसाठी दिनांक ५ डिसेंबर २०१२ पूर्वी प्रस्ताव सादर करावा. शासनाची मान्यता मिळाल्यानंतर प्रमाणित नमुने सर्व जिल्हाधिकारी कार्यालयांना दिनांक १३ डिसेंबर २०१२ पूर्वी पाठविण्यात यावेत. दिनांक १ जानेवारी २०१३ पासून कोणत्याही परिस्थितीत प्रमाणित नमुन्यांत वापर संपूर्ण राज्यभरात करण्यात यावा. तसेच प्रमाणित नमुन्यांच्या सॉफ्टकॉर्पोज सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांनी त्यांच्या जिल्हयाच्या वेबसाईटवर अपलोड कराव्यात. जेणे करून नागरिकांना अशा प्रती वेबसाईटवरून प्राप्त करून प्रिंट करून घेता येतील.

७. शून्य प्रलंबितता(Zero Pendency)

“शून्य प्रलंबितता” ही योजना पुणे जिल्ह्यात जिल्हाधिकारी पुणे यांनी यशस्वीरित्या राबविलेली आहे. त्यामुळे नागरिकांना मिळणाऱ्या सेवेत दृष्ट स्वरूपात परिणामकारकता दिसून आली. आता हया योजनेची संपूर्ण राज्यातील महसूल कार्यालयात राबविण्याचा राज्य शासनाने निर्णय घेतलेला आहे.

शासकीय कार्यालयामधून जनतेची कामे लवकर होत नाहीत असा लोकांना अनुभव येतो. या परिस्थितीत सुधारणा करून जिल्ह्यातील सर्व महसूल कार्यालयामधील थकीत प्रकरणे निर्गमितकरून जनतेची व प्रशासकीय कामे विशिष्ठ कालमर्यादेत निर्गमित करण्यासाठी शून्य प्रलंबितता हा कार्यक्रम राज्याच्या महसूल विभागामध्ये राबविण्यात येईल. या अंतर्गत पहिन्या टप्प्यात अभिलेख्यांचे अद्ययावतीकरण करून कार्यालयातील व अभिलेख कक्षातील नष्ट करण्यासाठी पात्र झालेले अभिलेख नष्ट करण्यात येतील व जलन करावयाचे सर्व अभिलेख अभिलेख कक्षात A,B,C,D लिस्ट प्रमाणे ठेवण्यात येतील. त्याचबरोबर कार्यालयातील सर्व दप्तरे 6 गठठा पद्धतीने लावण्यात येतील. दुसऱ्या टप्प्यामध्ये प्रलंबित असलेली सर्व प्रकरणे निर्गमित करून शून्य प्रलंबितता साध्य करण्यात येईल व त्यासाठी विविध कार्यालयातील प्रत्येक टेबलवरून जनतेची कामे दररोज निर्गमित करण्याचे उद्दीष्ट साध्य करण्यात येईल. हा कार्यक्रम सुरु केलेल्या दिनांकापासून 18 महिन्याच्या कालावधीपासून पुर्ण करण्यात यावा.

◀ चावडी वाचन:-

ही योजना कोलहापूर जिल्ह्यामध्ये जिल्हाधिकारी कोलहापूर यांनी यशस्वीरित्या राबविलेली आहे. या योजनेमुळे गावातील तक्रारीची निवारण प्रथम टप्प्यात झाले व गाव दप्तर अद्यावत झाले. या योजनेची उपयोगीता लक्षात घेता ही योजना संपूर्ण राज्यातील महसूल कार्यालय राबविण्यात राज्य शासनाने निर्णय घेतलेला आहे. या योजनेचे मुख्य उद्दीष्ट दरवर्षी एकदा चावडी वाचनाद्वारे गावाचे अधिकार अभिलेख अद्यावत करणे हे आहे. त्याची कार्यपद्धती पुढीलप्रमाणे राहील:-

1. दरवर्षी प्रत्येक तालुक्यातील सर्व गावांत पुर्व नियोजीत भेट देऊन जाहीरपणे सातबारा, एक ते तीन गाव नमुन्यातील नोंदीचे वाचन करणे व सर्व सरकारी, वर्ग-2 व देवस्थान वतन जमिनीची/इनाम जमीनीची स्थळ पाहणी करून अतिक्रमण व शर्तभंगाची प्रकरणे शोधून तिची नियमाप्रमाणे निर्गती करण्यासाठी चावडी वाचन करणे आवश्यक आहे. दरमहा दहा टक्के गावात तलाई व एक वरिष्ठ कर्मचारी उदा. मंडळ अधिकारी, अव्वल कारकून, व लिपीक यांनी मिळून भेट देणे व चावडीवाचन करणे आवश्यक आहे.
2. दर महिन्यानंतर चावडी वाचन झालेल्या गावातील अभिलेख अद्यावत करण्याची(वारसनोंदी, इतर हक्क वा वहिवाटीची) प्रकरणे तयार करून त्याचा तीन महिन्यात निपटारा करण्याचे नियोजन करणे.
3. याप्रमाणे दहा महिन्यात 100% गावात चावडीवाचन पूर्ण करणे व उर्वरित दोन महिन्यात मागील कालावधी जमेस धरून सर्व प्रकरणांचा निपटारा करणे.
4. गाव चावडी वाचनमध्ये गावी असलेल्या सरकारी जमीनीवरील अतिक्रमणे, शर्तभंग प्रकरणे,
5. देवस्थान इनामाच्या जमिनीची माहिती, वतन जमीन वर्ग-2 च्या जमिनीची स्थळपाहणी करून अनियमितता शोधणे व त्यावर कार्यवाही होणे.
6. गाव दप्तरी स्मशान भूमी व दफन भूमीच्या नोंदी अद्यावत करणे.
7. चावडी वाचनाच्या वेळी गाव नुमना 2 व अनाधिकृत बिगरशेतीच्या नोंदी समांतर गांव नमुना नंबर 2 करावी.
8. भेटीच्या वेळी 7/12 व 8अ च्या उताऱ्याची ज्यांनी मागणी केली त्यांना ते त्याचवेळी देण्याची कार्यवाही करावी.

१. जलद व पारदर्शक पद्धतीने अकृषिक परवानगी देणे:-

नाशिक जिल्हाधिकारी कार्यालयात अकृषिक परवानगी जलद व पारदर्शक पद्धतीने देणेकामी गतिमान अकृषिक परवानगी www.nashikNAonline.com ही संगणकीय कार्यप्रणाली सुरु करणेत आलेली आहे. नाशिक जिल्हाधिकारी कार्यालयात गतिमान अकृषिक परवानगी देणेकामी अंमलात आणलेली कार्यपद्धती खालील प्रमाणे आहे.

१. अकृषिक परवानगी मिळण्याकरीता आवश्यक सर्व कागदपत्रांची यादी वेबसाईटवर व सेतू कार्यालयात ठळकपणे लावण्यात आलेली आहे.
२. सर्वसाधारणणे अकृषिक परवानगी घेण्याकरिता खालील विभागांचे ना-हरकत दाखले घेतले जातात
  १. नगर रचना विभाग
  २. भूसंपादन अधिकारी
  ३. पाटबधारे विभाग
  ४. सार्वजनिक बांधकाम विभाग/राष्ट्रीय महामार्ग विभाग
  ५. महाराष्ट्र राज्य विज वितरण कंपनी
  ६. तुरंग अधिकारी
  ७. आरोग्य अधिकारी
३. महाराष्ट्र जमीन महसूल (जमिनीच्या वापरात बदल व अकृषिक आकारणी) नियम, 1969 मधील अनुसूची एक मध्ये कलम 44(1) मधील विहित नमुन्यातील अर्ज व घेकलिस्ट मध्ये अर्जदाराच्या प्रकरणास लागू होणारी कागदपत्रे खातदाराने सेतू कार्यालयात जमा करेल.
४. सेतू कार्यालय अर्जदाराच्या अर्जातील ग्राहिती भरुन त्याला संगणकीकृत पोचपावती देईल. ज्यात प्रकरणात क्रमांक नमूद असेल.
५. सेतू कार्यालयातील कर्मचारी सदर प्रकरण त्याच दिवशी सायंकाळी संबंधित लिपिकाकडे हस्तबटवड्याने सादर करेल आणि प्रकरण जिल्हाधिकारी कार्यालयात पाठविलेबाबत संगणक प्रणालीत नोंद करेल.
६. लिपिक प्रकरण प्राप्त झाल्यावर संगणक प्रणालीत प्रकरण प्राप्त झाल्याचे नमूद करेल. संगणक प्रणाली अर्जात नमूद केलेल्या मोझाईल क्रमांकावर त्याला प्रकरण जिल्हाधिकारी कार्यालयात प्राप्त झाले आहे, याबाबत एस.एम.एस. पाठवेल.
७. लिपिक सदर प्रकरणातील कागदपत्रांची छाननी करून त्रुटी असल्यास त्या नमूद करून आणि त्रुटी नसल्यास रूपांतरीत कर (लागू असल्यास) मोजणी फी भरावयाचे पत्रासह प्रकरण जास्तीत जास्त दुसऱ्या दिवशी अव्वल कारकून यांचेकडे सादर करेल. लिपिकाने प्रकरण त्रुटीशिवाय अव्वल कारकून यांचेकडे सादर केले असेल तर तो तसे संगणक प्रणालीत नमूद करेल. प्रकरण त्रुटीसह सादर केले असल्यास लिपिक संगणक प्रणालीत सर्व त्रुटी नमूद करेल. संगणक प्रणाली अर्जदारास प्रकरण त्रुटीशिवाय / त्रुटीसह पाठविले गेले आहे, याबाबत एस.एम.एस. पाठवेल.
८. अव्वल कारकून सदर प्रकरणाची छानी करून त्रुटी असल्यास त्या नमूद पत्रासह आणि त्रुटी नसल्यास रूपांतरित कर (लागू असल्यास) / मोजणी फी भरावयाचे पत्रासह प्रकरण जास्तीत जास्त दुसऱ्या दिवशी नायब तहसिलदार / तहसिलदार यांचेकडे सादर करेल.
९. नायब तहसिलदार / तहसिलदार सदर प्रकरणातील कागदपत्रांची छाननी करून त्रुटी असल्यास त्या नमूद करून पत्रासह आणि त्रुटी नसल्यास रूपांतरीत कर (लागू असल्यास) / मोजणी फी भरावयाचे पत्रासह प्रकरण जास्तीत जास्त दुसऱ्या दिवशी उप जिल्हाधिकारी यांचेकडे सादर करेल. संगणक प्रणाली अर्जदारास प्रकरण त्रुटीशिवाय / त्रुटीसह पाठविले गेले आहे, याबाबत एस.एम.एस. पाठवेल.
१०. उप जिल्हाधिकारी सदर प्रकरणी छाननी करून त्रुटी असल्यास त्या नमूद करून पत्रासह आणि त्रुटी नसल्यास रूपांतरित कर (लागू असल्यास) / मोजणी फी भरावयाचे पत्रासह प्रकरण जास्तीत जास्त दुसऱ्या दिवशी जिल्हाधिकारी यांचेकडे सादर करेल. संगणक प्रणाली अर्जदारास प्रकरण त्रुटीशिवाय / त्रुटीसह पाठविले गेले आहे, याबाबत एस.एम.एस.पाठवेल.
११. अर्जदारास जिल्हाधिकाऱ्यांच्या संकेत स्थळावर त्याला देण्यात आलेला पावती वरील क्रमांक नमूद प्रकरणाची सदृःस्थिती व प्रकरणात त्रुटी असल्यास त्या त्रुटी कधीही व कुठेही पाहता येतील.
१२. जिल्हाधिकारी प्रकरणावर जास्तीत जास्त ४ दिवसात निर्णय घेतील. संगणक प्रणाली अर्जदारास प्रकरण मंजूर झाले अथवा त्रुटीपूर्ते कामी निकाली काढण्यात आला आहे, याबाबत एस.एम.एस. पाठवेल. प्रकरण मंजूर झाले असल्यास रूपांतरीत कर (लागू असल्यास) / मोजणी फी भरावयाचे पत्र जिल्हाधिकारी स्वाक्षरीत करतील. त्रुटी असल्यास प्रकरण निकालीचे पत्र जिल्हाधिकारी स्वाक्षरीत करतील. संगणक प्रणाली अर्जदारास प्रकरण मंजूर झाले अथवा नामंजूर झाले आहे, याबाबत एस.एम.एस.पाठवेल.

4. सदर कार्यप्रणाली प्राप्त झाल्यानंतर सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांनी या प्रणालीचा चाचणी वापर दिनांक 10 जुलै, 2012 पासून सुरु करावा. दिनांक 1 ऑगस्ट 2012 पासून संपूर्ण राज्यभरात अकृषिक परवानगी देण्याची कार्यवाही या संगणक प्रणालीमार्फत होईल. याची दक्षता सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांनी द्यावी.

10. वाळू लिलावाकरिता ई-टेंडरिंग पद्धतीचा वापर करणे:-

ही योजना यवतमाळ जिल्हयात जिल्हाधिकारी यवतमाळ यांनी यशस्वीरित्या राबविलेली आहे. या योजनेची उपयोगीता लक्षात घेता ही योजना संपूर्ण राज्यातील महसूल कार्यालयात राबविण्याचा निर्णय राज्य शासनाने घेतला आहे.

ई-टेंडरिंग प्रक्रिया:-

- 1) <http://maharashtra.etenders.in>, <http://maharashtra.etenders.in/mah/index.asp> या वेबसाईट व त्याची लिंक जिल्हाधिकारी कार्यालयाच्याच <http://yavatmal.nic.in> वेब साईटवर
- 2) कंत्राटदारांना वेब साईट वर नोंदणी करणे आवश्यक
- 3) निविदाची ऑनलाईन दवारे खरेदी
- 4) क्रडिट/डेबिट कार्डची सुविधा नसल्यास, खनिकर्म शाखेद्वारे चलन भरून निविदेची खरेदी
- 5) कंत्राटदारास पॅन कार्ड, टिन क्रमांक व अपसेट किंमतीच्या 25 टक्के रक्कमेचा डी.डी. ई-निविदेत भाग घेण्यास आवश्यक वाळू / रेती निर्गती सुधारीत धोरण दि. 25.10.2010 मध्ये जाहिरात देऊन लिलाव करण्याच्या प्रक्रियेबरोबरच ई-टेंडरींच्याही वापर करावा. अशी तरतुद करण्यात आली आहे. त्यानुसार सर्व विभागीय आयुक्त यांना, त्यांच्या विभागातील कोणत्याही एका जिल्ह्यास सन 2011-12 या वर्षातील वाळू / रेतीचे लिलाव ई-टेंडरींगद्वारे करण्यासाठी प्राधिकृत करण्याच्या सुचना शासनपत्र दि. 8.8.2011 अन्वये देण्यात आल्या होत्या. त्यानुसार यवतमाळ, नांदेड व नागपूर विभागातील सर्व जिल्हयात ई-टेंडरींगद्वारे केलेल्या वाळू / रेती लिलावास चांगला प्रतिसाद मित्राल्याने, सन 2011-13 पासून ई-टेंडरींगचा वापर करणे सर्व जिल्ह्यांना बंधनकारक आहे. ही बाब लक्षात घेता त्या पद्धतीचा वापर करण्याबद्दल आवश्यक प्रक्रिया तात्काळ सुरु करण्यात यावी.

11. ई-मोजणी:-

भूमि अभिलेख विभागाच्या क्षेत्रिय कार्यालयाकडून मोजणीचे काम केले जात. दरवर्षी मोजणी प्रकरणांच्या संख्येत वाढ होत आहे. प्राप्त होणारी मोजणी प्रकरणे व उपतब्ध भ्रूकरमापक व कर्मचारी यांच्या कामाच्या नियोजनासाठी जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक भूमि अभिलेख (महाराष्ट्र राज्य) पुणे, कार्यालयाने राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र, पुणे यांच्या तांत्रिक सहाय्याने ई-मोजणी आज्ञावली विकसित केली आहे. या आज्ञावलीच्या वापरामध्ये अर्जदारास अर्ज केल्याबरोबर मोजणीकरीता फी आकारून, मोजणी फी चे चलन तयार करून दिले जातील. मोजणी फी भरणा केल्यानंतर अर्जदारास तात्काळ मोजणीची नियोजित तारीख, भ्रूकर मापकाचे नाव, मोबाईल नंबरसह पोच दिली जाते. अर्ज स्वीकारल्यापासून अर्ज निकाली होईपर्यंत प्रत्येक स्तरावर कार्यवाहीचे नियंत्रण करता येते. या आज्ञावलीद्वारे मोजणी प्रकरणांचा आढावा तालुका स्तरावर, जिल्हास्तरावर, विभाग स्तरावर, राज्यस्तरावर केव्हाही घेता येतो. या आज्ञावलीचा वापर संपूर्ण राज्यात दि. 1 जानेवारी, 2012 पासून सुरु करण्यात आला आहे.

सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांनी त्यांच्या जिल्हयातील सर्व उप अधिक्षक भूमि अभिलेख कार्यालयात या उपक्रमांची प्रभावी अंतर्भुजावणी केली जाईल याकडे कटाक्षाने लक्ष द्यावे.

12. ई-फेरफार (ऑनलाईन म्युटेशन):-

गाव पातळीवरील फेरफार प्रक्रियेचे संपूर्णपणे संगणकीकरण करण्याकरीता राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र यांनी 'ई-फेरफार' ही आजावली विकसित केली आहे. यामध्ये तालुका स्तरावरील तहसिलदार कार्यालय, दुर्घटना निबंधक कार्यालय, उपअधिकारी भूमि अभिलेख कार्यालय व नगर भूमापन अधिकारी कार्यालय हे स्टेट डेटा सेंटर बरोबर MPLS VPN कनेक्टिव्हिटीव्हारे जोडण्यात येणार आहे. तसेच या योजनेसाठी तलाठी व मंडळ निरीक्षक कार्यालय GSM DATA कार्डव्हारे MPLS VPN नेटवर्क जोडण्यात येणार आहे. या आजावलीव्हारे दुर्घटना निबंधक कार्यालयात मिळकतीची मदत दस्त नोंदणी झाल्यानंतर ताळ्काळ फेरफार घेण्याची कार्यवाही सुरु होत. नोंदणी झालेल्या दस्ताची माहिती, आजावलीव्हारे संबंधित तहसिल कार्यालयात प्राप्त होऊन, तेथे फेरफारनोटीस आजावलीव्हारे तयार होते. ही नोटीस स्वाक्षरीत होताच, दुर्घटना निबंधक कार्यालयास माहिती मिळते व त्यानंतर दुर्घटना निबंधक कार्यालयात नोटीस डाऊनलोड करून त्याची प्रिंट घेण्यात येऊन ती दस्त नोंदणीकरीता हजर असलेल्या इसमांना बजावली जाते. तसेच संबंधित तलाठी व दस्तातील पक्षकार यांना फेरफारनोंदीचा एसएमएस जातो. याव्हारे दस्त नोंदणी व फेरफारनोंद घेण्याची कार्यवाही एकत्रिक होते. यामुळे नागरीकास त्यांचे नाव मिळकतीस दाखल करण्याकरीता पुढी तलाठी कार्यालयात जाण्याची गरज पडणार नाही. या आजावलीचे वापरामध्ये डिजीटल सिग्नेचर व एसएमएसचा वापर करण्यात आला आहे.

या आजावलीचा पथदर्शी वापर पुणे जिल्ह्यातील मुळशी, हवेली व पुणे शहर या तालुक्यात सुरु करण्यात आला. सन 2012-2012 या वर्षात पुणे, नाशिक, नागपूर, बुलढाणा, लातूर व सिंधुदुर्ग या 6 जिल्ह्यातील सर्व तालुक्यात या उपक्रमाची अंगलबजावणी प्रथम सुरु करण्यात येणार आहे. त्यानंतर या जिल्ह्यातील सर्व तालुक्यात हा कार्यक्रम राबविण्यात येईल. त्यानंतर संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यात हा कार्यक्रम याच वर्षात राबविण्यात येईल. सदरचा कार्यक्रम प्रत्येक जिल्ह्यात राबविण्याची कार्यवाही करावी.

13. गाव जमाबंदी:-

प्रत्येक गावामध्ये दरवर्षी महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियमाप्रमाणे जमाबंदी करणे आवश्यक असते त्याप्रमाणे सर्व जिल्ह्यांमध्ये जमाबंदी पूर्ण करण्याची मोहिम राबविण्यात येईल.

गाव जमाबंदीची व्याख्या:-

- 1) गावातील चालू वर्षाचे जमिनीचे क्षेत्रा व मागणीप्रमाणे वसुली यांचे लेखापरिक्षण करणे.
- 2) पुढील वर्षाची मागणी निश्चिती करणे - या दोन्ही बाबींचा गांव जमाबंदी या व्याख्येत समावेश होतो. जमाबंदी करताना चालू वर्षाची मागणी व त्याप्रमाणे झालेली वसुली आणि गावातील क्षेत्रातील बदल यांचा ताळमेळ घेण्यात येत असतो.

जमाबंदीचा कालावधी:-

गाव जमाबंदी ही प्रत्येक महसूली वर्षाकरिता करण्यात येत असते. महसूली वर्ष 1 ऑगस्ट ते 31 जुलै पर्यंत आहे.

तथापि संकिर्ण जमीन महसूलाची मागणी 15 जुलै पर्यंत निश्चित होत असल्याने त्यानंतर गांव जमाबंदी सुरु करण्यात येते.

गाव जमाबंदी करिता आवश्यक नमुने:-

गाव जमाबंदी करतांना संबंधित गाव नमुना क्रमांक 1 व त्याचा गोषवारा, गाव नमुना क्र. 1अ, 1ब, 1ड, 1इ, 2, 3, 4, 8अ, 9, 9अ, 9ब, 10, 10अ, 17 इत्यादी नमुन्यांची पडताळणी करावयाची असते.

त्याकरिता या सर्व नमुन्यांचे गोषवारे तयार करून तलाठी यांनी स्वाक्षरी करणे आवश्यक आहे.

ज्या महसूली वर्षात बदल नाही त्याबाबतीत “सन 2011-12 करिता बदल नाही” असा शेरा घेण्यात येत असतो.

वरील नमुन्यांची पडताळणी झाल्यावर सदरील गावाच्या जमाबंदीची नोंद तालुका नमुना क्रमांक 7 मध्ये घेण्यात येत असते. मागणीप्रमाणे वसुली व क्षेत्राचा ताळेबंद झाल्यानंतर तहसिलदार यांनी स्वाक्षरी करणे आवश्यक असते.

दिनांक 31 जुलै 2012 रोजी संपणाऱ्या महसूली वर्षाकरिताची जमाबंदी करण्याची कार्यवाही राज्यातील सर्व जिल्ह्यात काटेकोरपणे पूर्ण करण्यात यावी. गाव जमाबंदीची कार्यवाही योग्यरित्या पूर्ण करण्यात येत आहे. यावर विभागीय आयुक्त/जिल्हाधिकारी /उप विभागीय अधिकारी यांनी काटेकोरपणे पर्यवेक्षण करावे. गाव जमाबंदी कार्यवाही पूर्ण केल्याबाबत सर्व उप विभागीय अधिकाऱ्यांकडून प्रमाणपत्र प्राप्त करून घेण्यात यावे. जिल्हाधिकारी यांनी त्यांच्या जिल्ह्यातील एकूण गाव संख्येच्या 5 टक्के व विभागीय आयुक्तांनी त्यांच्या विभागातील एकूण महसूल गावांच्या 1 टक्के एवढया गावांच्या गाव जमाबंदीच्या कामांची सखोल तपासणी करावी.

14. ई-नकाशा (नकाशाचे डिजीटायझेशन):-

भूमि अभिलेख विभागाच्या तालुका स्तरावरील कार्यालयात विविध प्रकारचे नकाशे जतन केलेल आहेत. हे नकाशे फार वर्षापूर्वी तयार केले असल्याने जीर्ण अवस्थेत आहेत. सबव त्यांचे डिजीटल स्वरूपात संधारण करण्यासाठी ‘ई-नकाशा’ हा प्रकल्प हाती घेण्यात आला आहे. यामध्ये तालुका स्तरावरील उप अधिकारी भूमि अभिलेख कार्यालयातील फाळणी नकाशे, भूसंपादन नकाशे, बिनशेती नकाशे इत्यादीचे डिजीटायझेशन करण्यात येणार आहे. नकाशांचे डिजीटायझेशन झाल्यानंतर संगणकीकृत 7/12 शी करण्यात येणार आहे. यामुळे जनतेला संगणकीकृत 7/12 बरोबर त्या जमिनीची संगणकीकृत नकाशा उपलब्ध होणार आहे. हे नकाशे भौगोलिक (GIS) प्रणालीच्यारे नागरिकांस वेबसाईटवरून पहाता येतील.

नकाशाचे डिजिटायझेशन करण्याचा पथदर्शी प्रकल्प पुणे जिल्ह्यातील मुळशी तालुक्यात लवकरच सुरु करण्यात येत आहे. त्यासाठी योग्य ती कार्यवाही जिल्हाधिकारी पुणे यांनी करावी.

15. भूमि अभिलेखाचे स्कॅनिंग :-

भूमि अधिकार अभिलेखातील कागदपत्रे अतिशय जीर्ण झालेले, असून या भूमि अधिकार अभिलेखातील कागदपत्रांचे जतन करणे भविष्याच्या दृष्टिकोनातून अनिवार्य आहे. यावर उपाय योना करण्यासाठी ई-अभिलेख या संकल्पनेतून अभिलेख कक्षातील अधिकारी, अभिलेख्यांचे स्कॅनिंग करण्यात येणार आहे. या कार्यक्रमांतर्गत तालुका स्तरावरील तहलिसदार कार्यालयातील जुने फेर फार, जुने सातबारा, आकारबंद, एकत्रिकरण स्कीम, शेतपुस्तक ई. अभिलेखांचे स्कॅनिंग करण्यात येऊन जतन करण्यात येणार आहे. याव्यारे जनतेस त्यांचे जमीन विषयक अभिलेख उक्त कार्यालयातून तात्काळ मिळतील. तसेच संगणकव्यारे केव्हाही पहाता येतील.

पुणे जिल्ह्यातील मुळशी व हवेली तालुक्यातील जुन्या भूमि अभिलेख्यांचे स्कॅनिंग करण्याचा पथदर्शी प्रकल्प सुरु करण्यात आला आहे. पथदर्शी प्रकल्प यशस्वीरित्या पूर्ण झाल्यानंतर सदरचा प्रकल्प संपूर्ण राज्यात चालू वर्षी 2012-13 मध्ये

एकाच वेळी लवकरच सुरु करण्यात येणार आहे. सर्व जिल्ह्यानी याची अंमलबजावणी करावी.

16. माहिती किंओस्कः-

सामान्य माणसाला हवा तो दाखला टचस्क्रीनचे माध्यमातून उपलब्ध व्हावा या उद्देशाने आमदार फंडातून सांगली जिल्ह्यातील वाळवा व शिराळा येथे माहिती किंओस्क तयार करणेत आले आहे.

तालुक्यातील मंडळ निहाय / गव निहाय सर्व फेरफार / 7/12 व जन्म मृत्यूचे दाखले यांचा अभिलेख स्कॅन केला व तो सर्वहर वर साठविला जातो. कोणत्याही व्यक्तीस 7/12, फेरफार किंवा जन्म मृत्यूचा उतार हवा असलेस टचस्क्रीनचे माध्यमातून तो सहज पाहता येतो. त्यानंतर आवश्यकता असलेस त्याबाबतची फी भरून त्यांची नक्कल घेता येते. सदर नक्कलेर होलोग्राम लावून ती नक्कल देणेची व्यवस्था करण्यात येत.

1. सर्व जिल्हाधिकारी यांनी जिल्हाधिकारी, सांगली यांच्या कार्यालयाशी संपर्क साधून या उपक्रमाची माहिती प्राप्त करून घ्यावी.
2. जिल्हाधिकारी, सांगली यांनी सदर प्रणाली प्रत्यक्ष कशी वापरली जात आहे. याची माहिती देणारी पुस्तिका/ युजर गाईड तयार करून ती राज्यातील सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांना प्रणाली समवेत उपलब्ध करून द्यावी.
3. सदर कार्यवाही दिनांक 31 जुलै 2012 अखेर पूर्ण करण्यात यावी.
4. सदर कार्यप्रणाली प्राप्त झाल्यानंतर सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांनी या प्रणालीचा चाचणी वापर दिनांक 1 ऑगस्ट 2012 पासून सुरु करावा. वापरांती या प्रणालीमध्ये काही दुरुस्त्या आवश्यक आहे, असे मत झाल्यास त्याबाबतची सूचना जिल्हाधिकारी, सांगली यांच्याकडे दिनांक 31 ऑगस्ट 2012 पर्यंत पाठवाव्यात. या सूचनांचा अभ्यास करून जिल्हाधिकारी, सांगली यांनी प्रणालीमध्ये आवश्यकतेनुसार अद्ययावत करावी. दिनांक 1 ऑक्टोबर 2012 पासून संपूर्ण राज्यभरात या प्रणालीमार्फत या उपक्रमाचे कामकाज होईल. याची दक्षता सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांनी घ्यावी.

17. Mining Monitoring System (बारकोड):-

पुणे विभाग Mining Monitoring System(Polot project) म्हणून सातारा, सांगली, सोलापूर व पुणे जिल्ह्यात सुरु करण्यात आला आहे. यामध्ये बारकोड युक्त पावत्या वाळू वाहतूकीसाठी देण्यात आल्या आहेत. प्रणालीमुळे ठिकाण निहाय वाळू वाहतूक व हिशोबाची माहिती उपलब्ध होते. ही प्रणाली राज्यात सर्वत्र राबविण्यात येणार आहे. यासाठी खालीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी:-

1. विभागीय आयुक्त, पुणे यांनी या संदर्भात तयार करण्यात आलली संगणक प्रणाली व प्रणालीचा वापर कसा करावयाच्या याबाबतची माहिती पुस्तिका / युजर गाईड सर्व विभागीय आयुक्त यांना दिनांक 31 जुलै 2012 पर्यंत उपलब्ध करून द्यावी.
2. सर्व विभागीय आयुक्त यांनी त्यांच्या विभागातील जिल्ह्यामध्ये या प्रणालीचा वापर दिनांक 31 ऑगस्ट 2012 पासून सुरु करण्यात यावा.
3. वापरांती प्रणालीमध्ये काही सुधारणा आवश्यक असल्यास अथवा अंमलबजावणी सूचनामध्ये काही बदल हवे असल्यास त्याबाबतचे अभिप्राय विभागीय आयुक्त, पुणे यांच्याकडे दिनांक 31 ऑगस्ट 2012 पर्यंत पाठवावेत.
4. विभागीय आयुक्त, पुणे यांनी प्राप्त अभिप्रायांचा अभ्यास करून संगणक प्रणालीमध्ये व मार्गदर्शक सूचनामध्ये काही बदल आवश्यक असल्यास ते बदल करून अद्ययावत प्रणाली व सूचना सर्व विभागीय आयुक्तांना दिनांक 30 सप्टेंबर 2012 पर्यंत उपलब्ध करून देण्यात यावी.

५. दिनांक १ ऑक्टोबर, २०१२ पासून संपूर्ण राज्यभरात या प्रणालीचा काटेकोरपणे वापर सुरु करण्यात यावा.,

१८. **आधार कार्डच्या नंबराच्या आधारे शासकीय योजनेच्या लाभार्थ्यांना लाभ देणे :-**

केंद्र शासनाच्या वतीने युनिक आयडेन्टीफिकेशन नंबर (आधार कार्ड) या उपक्रमाची संपूर्ण देशभरात अंमलबजावणी करण्यात येत आहे. राज्य शासनाच्या विविध कल्याणकारी योजनांच्या पात्र लाभार्थ्यांसाठी आधार कार्डचा वापर सक्तीचा केल्यास विविध योजनेचे लाभ योग्य व्यक्तीपर्यंत पोहचत आहेत किंवा कसे, यावर नियंत्रण ठेवणे शक्य होईल. जिल्हाधिकारी औरंगाबाद यांनी आधार कार्डचा वापर करून संजय गांधी निराधार योजना व सामाजिक सहाय्याच्या इतर योजनांमध्ये अपात्र लाभार्थी शोधून काढले आहेत. जिल्हाधिकारी, औरंगाबाद यांच्या उपक्रमाची संपूर्ण राज्यभर अंमलबजावणी करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे. या अनुषंगाने खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत :-

१. जिल्हाधिकारी, औरंगाबाद यांनी सदर उपक्रमाची अंमलबजावणी कशी केली, याबाबतची सविस्तर टिप्पणी राज्यातील सर्व जिल्हाधिकाऱ्यांना दिनांक १५ जुलै, २०१२ पर्यंत पाठवावी, सर्व जिल्हाधिकारी यांनी या प्रस्तावाचा अभ्यास करून त्याबाबतचे त्यांचे अभिप्राय जिल्हाधिकारी, औरंगाबाद यांच्याकडे दिनांक ३१ जुलै, २०१२ पर्यंत पाठवावेत.
२. प्राप्त अभिप्रायांचा अभ्यास करून जिल्हाधिकारी, औरंगाबाद यांनी या उपक्रमाची अंमलबजावणी करण्याच्या मार्गदर्शक सूचनांचे सुधारित प्रारूप अपर मुख्य सचिव (महसूल) यांना दिनांक १० ऑगस्ट २०१२ पर्यंत सादर करावे. या सूचनांस शासनाकडून मान्यता मिळाल्यानंतर या उपक्रमाची अंमलबजावणी संपूर्ण राज्यभरात दिनांक १५ ऑगस्ट २०१२ पासून करण्यात यावी.

१९. **ई-चावडी योजना:-**

तलाठी यांच्याकडील गाव नमूना नंबर १ ते २१ हे गाव महसूल अभिलेखाचा कणा आहे. हे नमुने एकमेकांशी निगडीत असून, त्यात माहिती भरणे हे क्लीष्ट स्वरूपाचे काम आहे. सदर गाव दप्तराचे संगणकीकरणासाठी ‘ई चावडी’ आज्ञावली जमाबंदी आयुक्त, पुणे यांचे मार्गदर्शनाखाली राष्ट्रीय सूचना विज्ञान केंद्र, पुणे यांनी विकसित केली आहे. या आज्ञावलीचा वापर तलाठयांना त्यांच्या लॅपटॉपद्वारे करता येणार आहे. तलाठयांचे लॅपटॉप स्टेट डेटा सेंटर बरोबर कनेक्टिव्हिटीद्वारे जोडले जाणार आहेत. वेबसाईटवर ठेवण्यात येणारा संगणकीकृत ७/१२ चा डेटा या आज्ञावलीद्वारे तयार होणार आहे. या आज्ञावली च्या वापराने तलाठयांच्या कामकाजामध्ये सुसुन्नता येणार आहे. तसेच तलाठयांकडून नागरिकांना तत्पर सेवा मिळू शकेल.

सदर आज्ञावलीचा चाचणी वापर राज्यातील ६ महसूली विभागातील प्रत्येकी १ याप्रमाणे ६ गावांमध्ये करण्यात आला आहे. या कार्यक्रमांकरीता NIC द्वारे विकसित केलेल्या आज्ञावलीला (Software) माहिती व तंत्रज्ञान विभागाने

प्रमाणित केल्यानंतर संपूर्ण राज्यात राबविण्यात येईल. ई-चावडी योजनेची अमंजबजावणी सन २०१२-२०१३ या वर्षात संपूर्ण राज्यात करण्यात येणार आहे.

या उपक्रमाच्या अंमलबजावणी आढावा घेण्यासाठी घेण्यासाठी आवश्यक असलेल्या प्रपत्राचा नमुना स्वतंत्रपणे विहित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्र राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

मिठेयू
(स्वा.शि.क्षत्रिय)
अपर मुख्य सचिव (महसूल)

प्रति,

सन्माननीय मुख्यमंत्री यांचे कार्यालय.

सन्माननीय उपमुख्यमंत्री यांचे कार्यालय.

मा.मंत्री(महसूल) यांचे कार्यालय.

मा.पालकमंत्री (सर्व जिल्ह्याचे)

मा. राज्यमंत्री(महसूल) यांचे कार्यालय.

मा.मुख्य सचिव यांचे कार्यालय.

मा.अपर मुख्य सचिव (मदत व पुनर्वसन) यांचे कार्यालय.

मा.अपर मुख्य सचिव (बने)यांचे कार्यालय

मा.अपर मुख्य सचिव (महसूल) यांचे विशेष कार्य अधिकारी तथा त्यांचे कार्यालय.

मा.पालक सचिव (सर्व जिल्ह्यांचे).

सर्व विभागीय आयुक्त.

जमाबंदी आयुक्त,पुणे.

सर्व जिल्हाधिकारी

सर्व अतिरिक्त जिल्हाधिकारी

सर्व उपसंचालक भूमि अभिलेख.

सर्व सहसचिव व सर्व उपसचिव, महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२

निवडनस्ती कार्यासन-म-८.

